

Zviedrs Latvijas nostūrī

PEO JUNSONS Latvijā dzīvo aptuveni 13 gadu. Lai arī sākotnēji piedāvāju runāties angļu valodā, Peo smeļot atteica, ka tas nav vajadzīgs. Viņš šo gadu laikā apguvis latviešu valodu ļoti labā līmenī – gan mutiski, gan rakstiski.

Bauda dzīvi

P. Junsons dzīvo īstā dabas brīnuma nostūrī, starp Roju un Kolku, Pūrciemā. Netālu no Baltās kāpas, dažu metru attālumā no jūras, ko no viņa mājas šķir vien priedes un krūmi, lai būtu aizvējš. Tā paspārnē saulē gozējas pļauts mauriņš un omulīga divstāvu māja ar plašu terasi. Prom no visa un visiem, esot dabas epicentrā.

Lai lasītājam radītu situācijas patieso skaistumu, Peo stāsta par kādu vakaru, kad viņš sēdēja jūras malā, baudīja vīnu un pie jūras pienāca bariņš mežacūku, lai varētu pabradāt ūdenī. Bija saulriets, saule milzīga kā bumba. Mākoņi lidoja kā gulbji. Šādi momenti veldzē un stiprina. Tas, ka sētā pastaigājas kāds dzīvnieks, jau ierasts.

Peo teic, ka Pūrciemā ir maz cilvēku, kas te dzīvotu cauru gadu. Pārsvārā – brīvdienās un vasarā. Viņa dienas pāriet, pļaujot zāli, kārtējot māju vai veicot saimnieciskus darbus, veltot laiku saviem hobijiem – fotografēšanai un riteņbraukšanai. Gandrīz katru dienu viņš staigā gar jūrmalu ar nūjām, kā arī bauda peldes.

“Cilvēki nez kāpēc domā: ja esi pensionārs, tev nav, ko darīt. Protams, ja gribētu, varētu jau tikai slinkot. Un dažreiz vajag arī paslinkot, bet ne vienmēr,” teic P. Junsons.

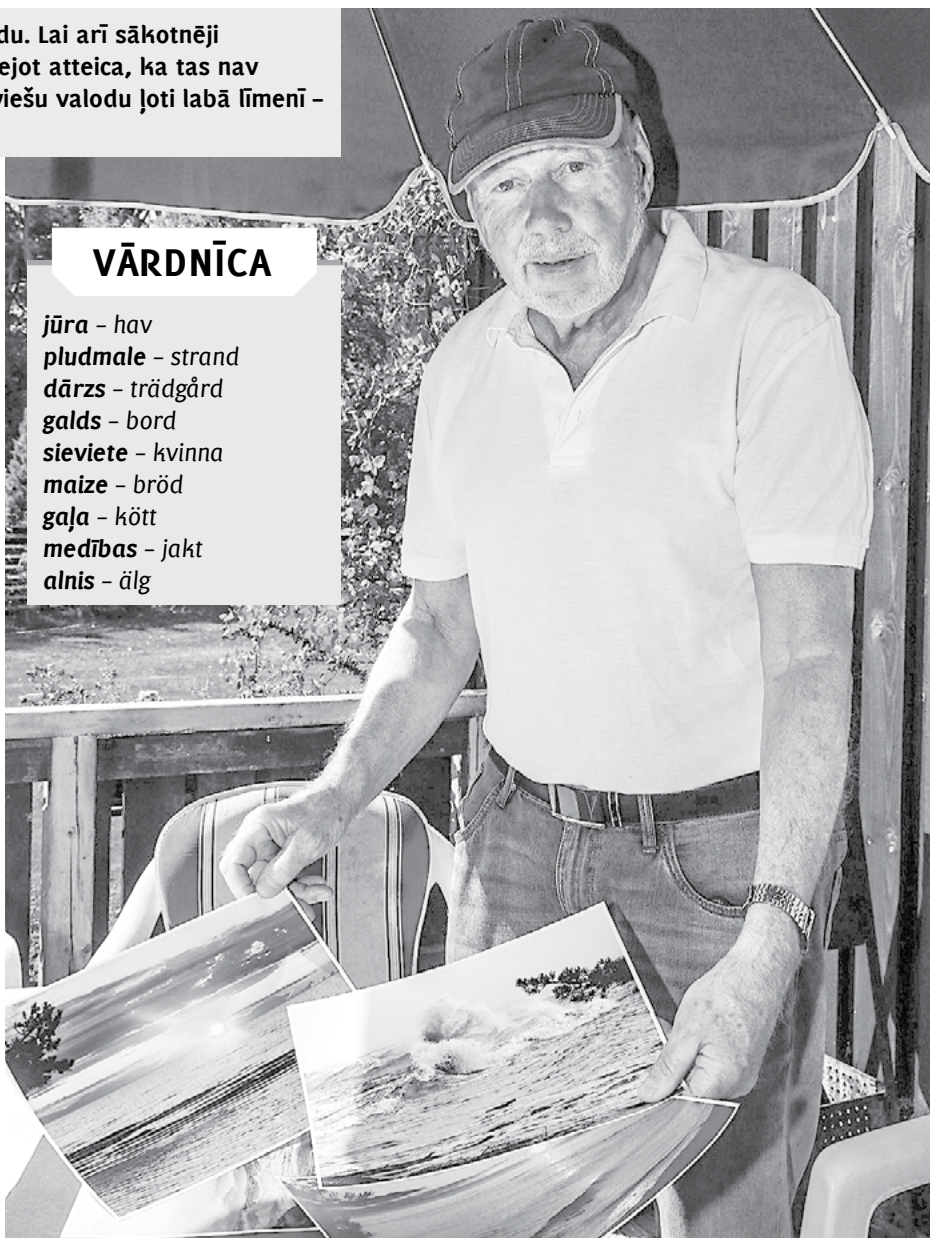
Valodnieks un dabas aizstāvis

P. Junsonam ir maģistra grāds filoloģijā, diezgan ilgi viņš bijis pasniedzējs vidusskolā, kur mācīja angļu, zviedru un īsu laika posmu arī vācu valodu. Pavisam viņš pārzina septiņas valodas – angļu, latviešu, norvēģu, dāņu, franču, vācu un, protams, zviedru –, bet gribētu vēl iemācīties krievu valodu.

Zviedrs strādājis daudzās valstīs, iesaistoties dažādos projektos, kas saistīti ar ilgtspējīga tūrisma attīstību. Tajā skaitā projektos Latvijā. Piemēram, par kāpu saglabāšanu un putnu sugu aizsardzību.

Pašlaik P. Junsons vairs nestrādā, bet bauda pensijas gadus. “Te ir paradīze. Šeit ir kolosāla daba, dzīvnieki un jūras tuvums. Kad man piedāvāja iespēju iegādāties te māju, nodomāju: kāpēc gan ne?”

Zviedrijā Peo dzīvoja mazpilsētā 100 kilometru attālumā no Gēteborgas, ko viņš pielīdzina Talsiem. “Tur ir pilnīgi citādā nekā šeit. Zviedrijā ir aptuveni

VĀRDNĪCA

jūra – hav
pludmale – strand
dārzs – trādgārd
galds – bord
sieviete – kvinna
maize – bröd
gaļa – kött
medības – jakt
alnīs – älg

Viens no Peo Junsona hobijiem ir fotografēšana. Visbiežāk viņš iemūžina dabas skatus un dzīvniekus. Zviedrs parāda dažas no savām bildēm, kurās skatāma jūras viļņu spēle Kolkas ragā

Daiņa Kārkluvalka foto

90 tūkstoši ezeru. Arī manas mājas atradās pie ezera,” stāsta zviedrs. Vairākus gadus viņam bija saimniecība, kurā auga aitas. Zviedrijā dzīvo aptuveni 50 procenti no pasaules aļņu populācijas, tāpēc nedēļā apēst kilogramu aļņa gaļas bija ierasta lieta.

Dzimtenē P. Junsons aizrāvās ar medībām, viņam bija vairāki suņi, un tā šeit pietrūkstot. Latvijā Peo nedodas medībās, jo viņam nepatīk veids, kā dzīvnieki šeit tiek medīti. Arī no domas par suņiem atteicies, jo apkārt klīst daudz citu saimnieku suņu un kaķu, kas, viņaprāt, nav pareizi.

Pamest mājas Zviedrijā nav bijis viegli. Lai arī tur viņam bija dzīvesbiedre un bērns, nemitīgā būšana prom no mājām, strādājot dažādās valstīs, noveda pie sava rezultāta... Par atgriešanos dzimtenē Peo nedomā. “Neatceros, kad pēdējo

reizi biju Zviedrijā.” Attiecības ar sievietēm no Latvijas Peo beigušās neveiksmīgi, tāpēc pašlaik dzīvojot viens. Viņš gan nemetot plinti krūmos, sak’, cerība mirst pēdējā.

Latvija no Zviedrijas atšķiras

“Par to, ka iedzīvotājiem klājas grūti, vajag runāt ar valdību. Traki, ka šeit ir tik daudz cilvēku, kuri maksā aploksņu, nevis oficiālas algas. Tas ir idiotiski! Ja cilvēki grib kredītus, lielu pensiju vai labākus apstākļus, piemēram, veselībai un izglītībai, ir jāmaksā nodokļi! Arī ceļi ir briesmīgi stāvoklī. Man nepatīk, ka cilvēki te brauc tik agresīvi. Es jau smeļos, ka vislabākais ceļš Rīgā ir ceļš ārā no pilsētas,” vērtē P. Junsons. Pilnīgi citādāka te ir arī daba. Piemēram, Latvijā nav augstu kalnu vai plašu egļu mežu, tā vietā izpla-

Novēlējums Latvijai

Novēlu cilvēkiem šeit vairāk smaidīt! Ļaudīm jāsaprot, ka Latvija ir brīva! Man nepatīk, ja ieeju veikālā un pārdevēja uz mani skatās dusmīgi, ir nelaipna. Zviedrijā visi vienmēr sasveicinās, apvaicājas, kā otram klājas, un tamlīdzīgi. Bijuši gadījumi, kad, piemēram, ejot veikālā, palaižu pa priekšu kādu sievieti, bet – ko viņa? Paskatās uz mani, it kā es būtu idiots! Cilvēkiem jābūt atvērtākiem, laipnākiem, komunikablakiem citam pret citu!

ĒDIENS

“Köttbullar” ir tipisks zviedru ēdiens. Tās ir gaļas bumbas jeb frikadeles, kas tiek ēstas kopā ar vārītiem kartupeļiem, mērci un brūkleņu ievārījumu. Peo ļoti garšo gaļa, viņam pietrūkstot labas liellopa muguras karbonādes, steiku. Zviedrs nespēj saprast, kāpēc latvieši labus gaļas gabalus klapē. “Tādā veidā viss garšīgais no gaļas ir ārā!” teic P. Junsons.

NEPARASTI

“Zviedrijā cilvēki ļoti labi runā angļu valodā. Šeit, Latvijā, situācija ir citāda. Kādā veikālā Rīgā vaicāju pārdevējai: “Do you speak english?” (Vai jūs runājat angļiski? – no angļu val.) Viņa atbildēja: “Yes.” (Jā – no angļu val.) Bet tas arī bija viss. Šī iemesla dēļ, ja cilvēki apgalvo, ka runā angļiski, vaicāju, kādā līmenī,” dalās P. Junsons.

tītas priedes. Arī dzīvnieki citādāki.

Kad prasu, vai apgūt latviešu valodu ir vienkārši, viņš atzīst, ka viss ir atkarīgs no tā, vai cilvēks to grib iemācīties. “Ne visi grib, tāpēc, piemēram, daudzi krievvalodīgie runā tikai savā valodā, nevis latviešu. Man ir grūti saprast, kā cilvēki var te dzīvot un nerunāt latviski! Talsos tas novērojams reti, bet lielajās pilsētās ir izteikti. Tā notiek, jo apkārtējie ar viņiem arī runā krieviski. Saprātu – ja gribu te dzīvot, man vajag mācēt runāt un rakstīt latviešu valodā. Tagad rakstu latviski katru dienu,” stāsta Peo.

Vaicājot par nākotnes plāniem, iespējamiem ceļojumu galamērķiem, viņš teic, ka pasaule jau redzēta, tāpēc gribot aizbraukt uz Latgali.

Mārite Jankeleviča

Mans labākais draugs Nadīms

Nākamgad apritēs jau desmit gadu, kopš NADĪMS ZIA ar savu dzīvesbiedri Inesi nolēma no Francijas pārcelties uz Dobeli. Inese te bija dzīvojusi jau agrāk, taču Nadīmam pilsēta iepatikās, kad viņš pirmoreiz viesojās atvaļinājuma laikā.

Nadīms un Inese satikās 2006. gadā Francijā, kur abi studēja. Pēc pāris gadiem abi apprecējās un pārcēlās uz Latviju, kur strādā par skolotājiem. Nadīms māca angļu valodu Dobeles Amatniecības un vispārīgizglītojošajā vidusskolā (DAVV) un Augstkalnes vidusskolā.

Vaicāts, ko vārds Nadīms nozīmē, sarunbiedrs bilst, ka tas ir arābu vārds, ar nozīmi “mans labākais draugs”.

“Mana dzimtā vieta Pendžaba ir ļoti tālu. Tas ir rajons, kura daļa ir Indijā, daļa Pakistānā. Šobrīd Kanādā pendžabi ir trešā lielākā valoda aiz angļu un franču valodas. Lai gan esmu dzimis Pendžabā, šajā valodā protu tikai runāt. Izglītību ieguvu angļu valodā, vēlāk – arī franču. Septiņu gadu vecumā vecāki mani aizsūtīja pie radiem uz Angliju, lai varu skoties tur. Pēc četriem gadiem atgriezies, turpināju izglītību mājās, tad Francijā mācījos filozofiju, bakalaura grādu filozofijā ieguvu Romā. Francijā studējot, man bija ļoti smags pētnieciskais darbs, to veicu Kanādā, Francijā, Itālijā un citās valstīs. Tās bija filozofijas un teoloģijas studijas. Pēdējos gados mācījos Latvijā. Te ieguvu maģistra grādu pedagoģijā un angļu valodā. Esmu angļu valodas skolotājs vidusskolas klasēs,” par sevi pastāsta Nadīms. Kritiski gan viņš piebilst, ka Latvijā vēl būtu jānodzīvo vismaz pieci gadi, lai viņš pareizi runātu un rakstītu latviski.

Viņš lielākoties strādājis nevalstiskajās organizācijās, kas nodarbojas ar labdarību. Ilgus gadus dzīvojot prom no dzimtenes, Nadīms jūtas piederīgs Eiropai, tās kultūrai un tradīcijām. Savās mājās atgriezies viņš nevēloties. Turklāt tēvs jau ir miris, bet saites ar pārējo ģimeni pārtrūkušas.

“Uz Latviju pirmoreiz atvaļinājuma laikā atbraucu 2007. gadā, un šī valsts man ļoti iepatikās, jo te ir mierīgi, daudz ūdens un mežu.

Pavisam uz Latviju pārcēlāties 2008. gadā. Tā bija mana iniciatīva, kaut

Nadīms Zia kopā ar savām skolniecēm no Augstkalnes vidusskolas ceļojumā pa Slovākijas kalniem

Edītes Bēvaldes foto

gan Francijā bija darbs un dažādas iespējas. Es vēlējos mierīgu dzīvi. Uzsākot kopdzīvi ar Inesi, gribēju, lai tā veidojas šeit. Sieva gan sacīja, ka viegli nebūs, jo es nezinu latviešu valodu un kultūru. Nu es zinu, ka te katru dienu ēd kartupeļus – karbonāde ar kartupeļiem, kotlete ar kartupeļiem, arī šašliku var ēst ar kartupeļiem. Latvijā iepazinu arī griķus, ko agrāk nebiju ēdis. Sākumā man te pietrūka vīna, jo bija pierasts, ka Francijā katru dienu galdā tiek celts vīns. Latvijā tādas tradīcijas nav, turklāt te šis dzēriens ir arī dārgāks.

Studēju maģistrantūrā un apguvu arī dārza darbus, kas Francijā man bija sveši. Tagad es zinu, kā aug kartupeļi. Pateicoties Inesei un kaimiņiem, esmu to apguvis, un dārzkopība mani ļoti aizrauj,” atzīstas Nadīms.

Viņam ļoti patīkot Dobeles. Saņēmis vairākus darba piedāvājumus Rīgā, taču atteicies. “Gribu dzīvot un darīt kaut

VĀRDNĪCA

Sveiki – ki haal vee
Laipni lūdzu – ji ayan nun
Jā – aaho, haan, jee, haan jee
Nē – naheen
Lūdzu – wadi meharbani
Paldies – shukria
Atvainojos – maaf kee jiay ga

ko vairāk izglītības jomā tieši Dobeles. 2008. gadā uzzināju, ka DAVV trūkst angļu valodas skolotāju, un tā jau ar 1. septembri sāku darba gaitas šajā skolā. Iepriekšējā darba pieredze man bija ar studentiem. Bet skolotāja darbs man ļoti patīk, zinu, ka to gribu darīt arī turpmāk,” stāsta Nadīms. Tomēr viņš ir arī kritisks par lietām, ko ir grūti pieņemt un kas ikdienā traucē. “Nekur pasaulē neesmu piedzīvojis to, ka skolotāja profesijā ir tik liela nestabilitāte kā Latvijā. Kā var būt tā, ka divreiz gadā mainās alga un nav nekādas pārliecības par nākotni? Uzsākot jauno mācību gadu, skolotājs ir neziņā. Tas ļoti nomāc un traucē, jo nevar zināt, kā plānot savu turpmāko dzīvi,” dusmojas Nadīms. Tāpat, mācot angļu valodu vidusskolas posmā, viņš saskaras ar to, ka daļa jauniešu ir bez valodas zināšanām, lai arī pamatskolā viņi ir ieguvuši vērtējumu. “Manuprāt, tas nav normāli. Uzskatu, ka par izglītību ir jādomā daudz nopietnāk,” viņš saka.

Jau trīs gadus Nadīms Zia strādā arī Augstkalnes vidusskolā. Darbs šajā izglītības iestādē viņam sagādā gandarījumu, jo patīk, ka skola atrodas piln, patīk te valdošā atmosfēra, arī pieredzes bagātie kolēģi. Darbs šajā vietā pedagogu iedvesmo un motivē.

Bet viens no Nadīma maģistra darba tematiem bija ārzemju skolotāju labizglītība Latvijas skolās. “Visā pasaulē zina 18. decembri, bet Latvijā par to nezina. Tā ir Starptautiskā migrantu diena, kad

Novēlējums Latvijai

Iesaku vadītājiem nekad saviem darbiniekiem neteikt, ka būs vēl trakāk. Tā nav jārunā ar saviem padotajiem. Gluži pretēji – vadītājam jābūt uzmundrinošam, motivējošam: domāsim, strādāsim kopā! Latviešiem par savu zemi, valsti jārunā labi, nekritizējot, sevišķi sarunās ar ārzemniekiem. Es pats jau vairs nejūtos kā ārzemnieks, bet latvietis. Esmu iemīlējis Latviju. Ja šo valsti nemīlētu, man būtu jādodas prom. Visu laiku ēdu kartupeļus, bet, protams, gatavoju arī indiešu un franču ēdienus. Ar tiem dažkārt cienāju savus kolēģus un draugus. Jums ir arī skaista valoda, tāpēc novēlu kopt un saudzēt savu valodu, tās vērtību.

visā pasaulē novērtē attiecīgajā valstī strādājošo cittautiešu darbu un saka viņiem paldies. Mana maģistra darba vadītāja apsolīja, ka nākamajā gadā arī Latvijas Universitātē tiks kaut kas darīts šajā datumā,” pastāsta Nadīms. “Tas ir liels ieguvums, ka tik mazā valstī kāds izvēlas veidot savu karjeru. Pats ne reizi vien esmu saņēmis jautājumu, kāpēc dzīvoju Latvijā, ja Francijā varētu dzīvot labāk un vairāk nopelnīt. Bet nauda nav tik būtiska, svarīgi ir tas, lai es justos labi. Sevi jūtu vēl daudz neizmantotu resursu, ko labprāt ieguldītu darbā,” viņš turpina.

Brīvajā laikā Nadīmam kopā ar Inesi patīk ceļot, strādāt dārzā un lasīt grāmatas. Vēl viņš aizraujas ar fotografēšanu, viņam patīk piedalīties diskusijās, konferencēs, tāpēc mēs varam būt droši, ka par Nadīmu vēl dzirdēsim.

Edīte Bēvalde

NEPARASTI

“Man ir prieks, ka jūs pie manis uz interviju šodien ieradāties norunātajā laikā,” sarunas laikā saka Nadīms, jo, viņaprāt, cilvēki Latvijā nemaz neesot tik punktuāli. “Reizēm latvieši mēdz teikt – “kaut kad pēcpusdienā”. Bet ko tas nozīmē? Pēc pulksten 12 es jau sāku gaidīt, ja tā ir pateikts. Man patīk, ja norunā konkrētu laiku, tas nozīmē, ka ciena otru cilvēku un viņa laiku. Francijā un Beļģijā cilvēki ļoti ievēro plānoto. Ja apsola, tad noteiktajā laikā arī būs klāt. Ja kaut kas ir atgadījies, brīdina.”

ĒDIENS

Lai pagatavotu rīsus indiešu gaumē, vajadzēs basmati rīsus (der arī “Valdo” brūnā paciņā), 2 ingvera saknes, 4 ķiploka daiviņas, lielu sīpolu, čili piparu, šķipsniņu kurkumas, tomātu, vistas vai liellopa gaļu (ja vēlas). Smalki sasmalcināto ingveru, ķiploku, sīpolu un čili apcep, sabrūnina eļļā, pievieno smalki sagrieztu tomātu, sāli un kurkumu. Maisa, kamēr tomāts izšķīst. Tad liek klāt paredzēto rīsu daudzumu, visu samaisa un pielej ūdeni (3 – 4 cm pāri rīsiem). Liek vāku virsū un uz lēnas uguns vāra. Ja rīsi ir gatavi, bet ūdens vēl mazliet atlicis, nogriež gāzi, uzliek vāku, lai pastāv 10 minūtes. Ūdens ir sasūcies, rīsi – irdeni. Vārīšanās laikā neko nemaiza.

Sajust latvisko, saglabājot ukRAINISKO

Jau divus gadus Cēsīs dzīvo JEĻIZAVETA TKAČENKO no Ukrainas. Sasveicināties latviski, bet vienojamies, ka saruna notiks krievu valodā. “Saprast visu saprotu, bet atbildēt tik labi, kā gribētu, vēl nevaru,” atzīst Jeļizaveta, piebilstot, ka valodu apgūst pašmācības ceļā.

Pirms četriem gadiem uz Cēsīm pārcēlās dzīvot Jeļizavetas vīrs Antons ar saviem vecākiem, bet viņa palika Ukrainā pabeigt augstskolu, taču bieži viesojas Cēsīs.

Jautāta, vai pārcelšanās saistīta ar sarežģīto situāciju Ukrainā, viņa atbild apstiprinoši. Jutuši, ka situācija saasinās, ka nav gaidāms nekas patīkams, un ģimenē pieņemts lēmums pārcelties uz Latviju. Ukrainā dzīvojuši trešajā lielākajā pilsētā Dņipro, kādreizējā Dņepropetrovskā, tāpēc pārcelšanās uz mazpilsētu svešā valstī bija samērā krasa dzīves maiņa.

“Jā, viss te bija absolūti citādi,” atzīst J. Tkačenko. “Palīdzēja tas, ka esam cilvēki, kam patīk šāds miers. Lielpilsētā noteikti ir vairāk iespēju, bet arī vairāk cilvēku, un brīžiem tu jūties kā skudru pūznī, bet mazā pilsētā ir citas priekšro-

Ukrainiete Jeļizaveta Tkačenko jau divus gadus Cēsīs sauc par savām mājām

Martas Martinsones-Kašas foto

cības. Te esi pie dabas, dažkārt ir sajūta, ka visa pilsēta pieder tikai man vienai. Īpaši, kad agrā ziemas rītā ej pa ielu, apkārt, kur skatiens rāda, neviena cilvēka. Lielpilsētā neko tādu nekad neizbaudīsi.”

ĒDIENS

Lūgta nosaukt kādu tipisku ukraiņu nacionālo ēdienu, Jeļizaveta vispirms min boršču. Tiesa, īsti vienotas receptes šai biešu zupai neesot, jo katrai saimniecei esot sava īpaša recepte, kā gatavot savu iemīļoto boršču. Tāpēc zupai ir aptuveni 30 dažādu pagatavošanas variantu. Taču vienojošs ir tas, ka boršču vienmēr vāra lielā katlā, lai pietiek vairākām dienām.

Sastāvdaļu izvēle esot visplašākā, to var gatavot ar gaļu (cūkgaļu vai liellopa gaļu) vai bez tās, izmantojot visdažādākos dārzeņus, klāt var likt sēnes, pupiņas, dažos reģionos pievienojot pat žāvētas plūmes. Pārsvārā borščs ir sarkans, bet tiekot gatavots arī zaļais borščs, biešu vietā pievienojot skābenes.

Stāstot, kā vietējie uzņēmuši ienācējus, Jeļizaveta atteic, ka attieksme bijusi dažāda: “Latvieši savā būtībā tādi vēsāki, tāpat dažam ir aizspriedumi. Īpaši tāpēc, ka runājam krieviski. Diemžēl valoda pārāk bieži tiek jaukta ar politiku, lai gan patiesībā valoda taču ir kultūras apliecinājums. Ukrainā apmēram puse iedzīvotāju runā krievu valodā, tā izveidojies vēsturiski. Arī mēs ģimenē, lai gan esam ukraiņi, savā starpā runājam krieviski,” pastāsta ukraiņiete. Taču kopumā cilvēki viņas ģimeni esot pieņēmuši, te jau ir pazīņas un draugi.

Iejusties palīdzējis tas, ka izdevies atrast darbu savā arhitektes profesijā, bet, lai vēl labāk iejustos vietējā sabiedrībā, sākusi dziedāt kori “Beverīna”, lai gan Ukrainā neko tādu neesot darījuši.

VĀRDNĪCA

maize – хліб
neliela pilsēta – маленьке містечко
šodien jauka diena – сьогодні гарний день
dziedāt kori – співати в хорі
dzimtā valoda – рідна мова

Viņa ir pārsteigta, ka pat katrā nelielā ciematā ir kori, brīžiem rodoties sajūta, ka katrs latvietis dzied. “Nākamgad ceru piedalīties Dziesmu un deju svētkos.”

Stāstot, kā saredz latviešus, Jeļizaveta norāda uz tādu savrupību, noslēgtību, taču no otras puses pārsteidzot latviešu garīgā bagātība: “Latvieši cauri gadsimtiem saglabājuši senču pagānisko reliģiju.”

Šajos gados neesot satikusi citus ukraiņus, kas dzīvo Cēsīs, tāpēc kontakti veidojas ar latviešiem un krieviem, kas te dzīvo. Kā šādi saglabāt savu nacionālo identitāti? Jeļizaveta norāda, ka palīdz valoda, mūzika un grāmatas: “Lai arī ģimenē runājam krievu valodā, ukraiņu valodu zinām labi. Tā ir ļoti skaista, skaitās otra melodiskākā valoda tūlīt aiz itāļu valodas. Ukrainā joprojām dzīvo mana ģimene – mamma, arī dvīņu māsa, tāpēc regulāri sazināties, arī tas palīdz saglabāt piederību savai tautai.”

Jautāta, vai te jūtas labi, viņa nepārprotami atbild, ka izvēle bijusi pareiza, te ir labi, vien smaidot piebilst, ka tikai nedaudz par vēsu, jo Ukrainā bijis siltāk.

Jānis Gabrāns

Kad dzied himnu, acīs sariešas asaras

Pagājis 30 gadu, kopš VIORIKA SKRIPKARA ar vīru Vasīliju un gandrīz pusgadu veco meitiņu no Moldāvijas atbrauca uz Latviju. Toreiz domāja – uz laiku, bet iznāca – pavisam.

Viorika ir medmāsiņa Saldus novada Druvas vidusskolā. Smaidīga un priecīga, jo skolā atkal kņada, un viņai tā patīk. Ja nebūtu neliela akcenta, varētu nodomāt, ka Latvijā dzimusi un uzaugusi.

“Atbaucām savulaik uz Latviju pelnīt, tāpat kā tagad daudzi brauc uz ārzemēm no Latvijas,” salīdzina Viorika. Abi Latvijā iekārtojās darbā, un, kad piedzima otra meita, viņiem piešķīra dzīvokli, tomēr joprojām ģimene plānoja atgriezties mājās. Kad vecākā meita bija sākusi iet skolā, dažus mēnešus ģimene dzīvoja dzimtenē, bet brīnījās, ka Latvijā meita bijusi labiniece, Moldāvijā – uzreiz teicamniece. Gribējās bērniem labāko, un viņi atgriezās Latvijā.

Sarunvalodu Viorika mācījās, ieklausoties pircēju un pārdevēju sarunās, ar šodienas prātu – būtu apguvusi ātrāk, mācoties līdzīti meitām. 2004. gadā abi ar vīru izlēma iegūt pilsonību, jo Latvijā automātiski bija ieskaitīti nepilsoņos. Viorika atzīst, ka eksāmens nebija viegls, bet uz daudziem jautājumiem par vēsturi atbildes nezina pat latvieši.

Ar lepmumu viņa rāda Rīgas Stradiņa universitātes izsniegtu diplomu par bakalaura grādu veselības aprūpē. Augstskola pabeigta ar izcilību. “Kad kārtāju pilsonību, man jautāja, ko Latvijā vēlētos darīt. Klusi sacīju, ka gribētu studēt, kaut gan šķīta, ka sapnis nav īsteno-

jams. Trīs bērni, maksas studijas... Bet radās iespēja studēt bez maksas, un, lūk!” Arī visām trim meitām augstākā izglītība, studējušas budžeta grupās.

Viorika piebilst: “Uz Latviju atbraucu astoņpadsmit gadus, lielākā daļa mūža pavadīta šeit, Latvijā ir mūsu mājas. Nākamgad plānojam ar ģimeni aizbraukt ciemos uz dzimteni pie mammas, brāļa, radiem, bet nevaru sacīt, ka mani uz turieni velk.”

Ģimene mājās sarunājas moldāviski, vecāku dzimto valodu saprot arī meitas, taču uz jautājumiem atbild latviski. Viorika atzīstas, ja reizēm pašai nākas paklupt dzimtajā valodā, īpaši, kad ir Moldovā. Valoda attīstās, rodas jauni vārdi, jēdzieni, ko viņa nezina, un piemirstas reti lietotie. Viorika prot arī rumāņu un krievu valodu.

Kas atšķirīgs moldāvu un latviešu mentalitātei? Moldāvi, īpaši laukos, esot atklāti, ļoti izpalīdzīgi, un šķietot, ka viss ciems turas kopā. Kādam nelaime, un katrs palīdz, kā vien var, lieliem godiem gatavojas un svin kopā. Ja kāds uzaiicinājis uz sava dēla vai meitas kāzām, aicinātais noteikti ielūdz uz savu bērnu kāzām, tādēļ kāzās sapulcējas pat puslūknotis vai vairāk viesu. Jaunajiem dāvina naudu dzīvoklim, mājai, iedzīvei.

Skrīpkari savā ģimenē cenšas ievērot moldāvu tradīciju nestrādāt svētdienās.

Viorika Skripkara Druvas vidusskolas dārzā

Tamāras Kļaviņas foto

Atliek malā visus darbus un kaut kur aizbrauc, parasti pie meitām. Vasīlijs sakot: ne velti Dievs radījis svētdienu – cilvēkam vajadzīga atelpa. Dzimtenē tad iet uz pareizticīgo baznīcu, apciemo vecākus,

ĒDIENS

Moldāviem tipisko dārzeņu sautējumu gatavo no sīpoliem, burkāniem, paprikas, obligāta sastāvdaļa ir pušķāposti, var izmantot kabačus, tomātus, arī pusgatavus. Katru sastāvdaļu atsevišķi samal, tad sāk apcept eļļā – vispirms sīpolus, pakāpeniski pievieno un cep burkānus, papriku, pušķāpostus, kabaci, visbeidzot tomātus. Sautējumam pieber sāli un cukuru pēc garšas, kad gandrīz gatavs, pievieno etiķi. Karstu pilda burkā. Ziemā var likt uz maizes, pievienot zupai, pildīt paprikas. Garšīgs ir uz šāda sautējuma bāzes izvārīts plov.

VĀRDNĪCA

gaļa – galea
mežs – padure
mīlestība – dragosta
burtnīca – kalet

radus, krustvecākus. “Esmu laimīga, jo man šeit ir viss dzīvē svarīgākais – mīļš darbs skolā, bērni,” no sirds saka Viorika. “Man ļoti patīk Latvijas valsts himna, tā patiešām ir lūgšana, dziedot man acīs sariešas asaras. Un dziesma “Dzimtā valoda” ir īpaša – vārdu autors taču ir moldāvs Grigore Vieru.”

Tamāra Kļaviņa

No Viskonsinas uz dzīvi Madonā

Pēc 14 gadu dzīvošanas Brillionā Viskonsinas štatā Amerikas Savienotajās Valstīs uz pastāvīgu dzīvi Madonā šogad atgriezušies Vineta Caune-Meijere kopā ar vīru DŽASTINU VILJAMU MEIJERU un abiem bērniem. Gevins Dairis šoruden uzsāka mācības Madonas pilsētas vidusskolas 4. klasē un Adriana Larena – 2. klasē. Ģimene vēl tikai iejūtas šejienes sadzīvē, arī Latvijas klimatiskajos apstākļos un palīdz skolā iejusties abiem bērniem, kuriem mācības notiek nevis angļu, bet latviešu valodā.

Vineta pirmoreiz uz Ameriku devās 2000. gadā ar mērķi pastrādāt, bet tur sastapa savu mūža mīlestību – Džastinu. Abi sarakstījās 2004. gada vasarā Amerikā, bet kāzas svinēja 2005. gadā Latvijā – vispirms salaulājās Rīgā Sāpju Dievmātes baznīcā, saviesīgo pasākumu rīkoja pēc latviskajām tradīcijām. Pēc tam pāris kāzas nosvinēja arī Amerikā, bet tur kāzu tradīcijas neesot tik interesantas kā pie mums.

Kad Džastins pirmoreiz atbrauca uz Latviju ciemos pie Vinetas vecākiem Madonā, viņš par Latviju bija neklātienē uzzinājis ļoti daudz. Amerikānis atklāja, ka viņam patīk ģeogrāfija un vēsture, patīk daudz lasīt grāmatas. Arī Džastina onkulim bijušas grāmatas par Latviju, kuras viņš aizņēmis. Tagad uz Madonu atvesta arī daļa Meijeru ģimenes plašās bibliotēkas – aptuveni 2000 grāmatu.

Kā atvaļināts armijnieks Džastins ne tikai daudz lasa, bet arī raksta grāmatas angļiski, ko vēlāk var mēģināt tulkot. Patlaban topot novele trīs daļās. Viņu interesē izdzīvošanas māksla, par ko Dž. Meijers vēlas uzrakstīt tādu kā rokasgrāmatu, ko ikdienā katrs varētu ņemt līdzi, dodoties mežā. Tur būšot viss, kas jāzina, lai cilvēks nepazustu nepazīstamā apvidū, ieteikumi, kā pārtikt no dabas veltēm, kā iekurt uguns-kuru, sagatavot guļasvietu utt. Grāmatu uzrakstīt esot daudz vieglāk, nekā atrast tai iespiedēju, bet Džastinu tas neaptur.

Viņš saka, ka nekad nevarētu dzīvot lielā pilsētā, bet Madona viņam ļoti patīk. Dabas tuvuma, dārzu un skaisto puķu dēļ, kuru te netrūkst, arī dzīvesveids cilvēkiem ir veselīgs, un pārtikā te daudz lieto visu dabisko, ko paši izaudzē dārzā vai salasa dabā, dzer zaļu tēju. “Latvijā ir daudz mežu, kur aug sēnes, un te ļaudis sēno un ēd sēnes, pagatavojot tās ļoti dažādos veidos. Amerikā arī aug sēnes, bet tur tās tā nelasa, uzskata, ka tās ir indīgas, vairāk pērķ šampinjonus. Pētu Latvijā pieejamās grāmatas par sēnēm, salīdzinā ar grāmatām Amerikā, secinu, vai sēnes ir līdzīgas. Pavasarī, piemēram, Latvijā aug murķeļi, ko daudzi vispār nepazīst un brīnās. Esmu daudz studējis par meža augiem, kurus var ēst, un

Meijeru ģimene pamazām iedzīvojas Madonā, un Amerikā dzimušie bērni apgūst latviešu valodu

Agra Veckalniņa foto

Latvijā to prot darīt praktiski,” pastāsta Džastins. “Dēls paspīdēja skolā – zināja sēņu nosaukumus latviski, jo vecmamma ved sēnēs,” piebilst Vineta.

Abiem Meijeriem patīk ceļot. Arī iepriekš, kad reizi gadā uz mēnesi braukuši uz Latviju, apskatījuši šeit daudzas vietas, pabijuši arī Ventspilī, bet vēl daudz interesanta esot jāatklāj. Džastinam patīk doties vairāku dienu izbraucienos dabā, dzīvot teltī. Amerikā viņš kopā gan ar ģimeni, gan draugiem to ir darījis regulāri un arī te, Latvijā, cer, ka varēs to turpināt. Pat ziemā viņš ir devies izdzīvošanas braucienos, kad bijis jāpavada dabā aukstākās naktis. Netālu atrodas Teiču dabas rezervāts, Lubāna mitrājs, Gaiziņkalns, Gaujas Nacionālais parks un citas interesantas vietas. Abi atzīst, ka jāpēta tikai maršruti, šor doties. “Būs interesanti iepazīt šo vidi, meklēt jaunas vietas,” Meijeri apņēmīgi saka. Kad braukuši uz Itāliju svinēt 10 gadu kopdzīves jubileju, to darījuši ar papīra karti rokās – bez GPS un mobilā telefona. Interesantākais abiem šādos ceļojumos esot atrast meklēto, gūt iespaidus. Dzīvojot te, ģimenei patīk aizbraukt arī uz laukiem, jo Sīļukalnā dzīvo Vinetas mamma radi, un bērniem tad ir liels prieks apskatīt mājdzīvniekus – cūkas, vistas, govīs.

Džastinam patīk gatavot ēst, un viņš atklāj, ka mīl asākas garšas, tāpēc no ASV atvedis 11 lielas pudeles čili mērces. “Man apnikuši Amerikas ēdieni. Izmēģinu itāļu, meksikāņu ēdienus. Mums Amerikā ir tikai kādi četri vai pieci populāru salātu veidi, bet te, ieejot lielveikalā, saskaitīju vitrīnā 36 veidu salātus. Man garšo latviešu ēdieni, taču cenšos pagatavot arī šo to pēc savām receptēm,” viņš saka.

“Arī mājās, kur dzīvojām Amerikā, bija paliels pagalmis, un vīrs bija galve-

nais dārznieks – teritoriju apstādīja ar puķēm, mums bija savs tomātu dārziņš, kurā vienmēr bija iestādīts arī kāds asaais pipars. Tagad, dzīvojot Madonā, Džastins palīdz piemājas dārzā – ravē, pļauj zāli, novērtē visu, kas izaug dārziņā, ekoloģisko pārtiku. Amerikā mēs uz “McDonald’s” negājām, jo mājās gatavoti burgeri ir daudz garšīgāki. Reti ēdam sviestmaizes, vairāk cenšamies celt galdā dārzeņus. Džastina onkulim agrāk bija restorāns, un tur, kad Džastins bija mazs, varēja daudz ko pamācīties,” Vineta pastāsta par ģimenes ēšanas paradumiem.

Kādreiz Vineta, uzsākot dzīvot Amerikā, izjuta, kā ir būt svešiniecei no zemes, ko daudzi nezināja. Taču novērtēja apkārtējo labvēlīgo attieksmi. Viņa meklējusi darba iespējas un izmācījies par masieri, atvērusi savu praksi un panākusi, ka, viņai aizbraucot, daudzi klienti bijuši patiesi sarūgtināti, ka zaudē tik labu masieri.

Atgriežoties Latvijā, daudz palīdz Vinetas mamma Veronika. “Viņa bija tā, kas man pēc tik ilgas prombūtnes pastāstīja, kur jādodas, kas jādara, lai atvērtu savu masieres privātpraksi. Latvijā īsti nevari saprast, ko drīksti, ko nedrīksti. Amerikā viss bija skaidri un gaiši pateikts. Tur es strādāju savās mājās – bija iekārtots ārstnieciskās masāžas kabinets ar atsevišķu ieeju. Tagad Latvijā viss jāsāk no sākuma. Masāžas kabineta aprīkojumu atvedām līdzi, bet prakses vieta jāiekārto no nulles. Madonā atradām telpas, kuras abi ar vīru šobrīd remontējam, un ceram, ka drīzumā durvis vērš masāžas kabinets,” Vineta nākotnē lūkojas cerīgi.

Tagad kā ārzemnieks jūtas Džastins. Taču viņš saka: “No problem! (Nav problēmu! – angļu val.) Manā mazajā pilsētiņā cilvēki viens otru pazina, svei-

ĒDIENS

Amerikas virtuvē viss ir sajaucies. Nacionālas varētu būt biezas pankūkas. Tām vajadzīgas 2 olas, 1 tējkarote cepamā pulvera, 1 ēdamkarote vaniļas pulvera, 2 ēdamkarotes brūnā cukura, 30 g margarīna, šķipsniņa sāls, 250 g miltu un 300 ml piena. Visu samaisa, cep pannā gaiši brūnas no abām pusēm.

Novēlējums Latvijai

“Novēlu, lai mazāk būtu birokrātijas, lai cilvēkiem būtu vieglāk nostāties uz kājām, atrast savu vietu un darbu, lai jauniešiem nebūtu jābrauc prom uz ārzemēm strādāt. Saglabāt savu kultūru un tradīcijas, kas ir senas un tikai latviešiem raksturīgas. Latvija ir jauna valsts, bet, kā spriež Amerikā, te piesaista viss senais, tās tradīcijas, kādu nav citām valstīm,” saka Džastins.

cināja, uzsmaidīja pat svešiniekiem. Tagad, kad Madonā eju pa ielu, eksperimentēju un, satiekot nepazīstamus cilvēkus, droši saku viņiem “Labdien!”, bet bieži vien redzu drūmas, nomāktas sejas, sevī ierāvušos ļaudis. Amerikā lielpilsētās arī viens otru nesveicina, bet mazpilsētās cilvēki ir draudzīgāki,” pastāsta amerikānis. Džastins pamazām mācās latviešu valodu, kurā patskaņiem ir garumzīmes, kas maina vārdu nozīmi. Reiz sanācis smieglīgi, stāstot, ka bijušas nevis kāzas, bet kāzas.

Šovasar Meijeri pamazām sākuši iepazīties ar šejienes cilvēkiem. “Apmeklējam pasākumus, kuru te, Madonā, ir ļoti daudz, Brillionā tik plaša piedāvājuma, kur aiziet brīvajā laikā, nebija,” stāsta Džastins.

No Amerikas tradīcijām, ko ģimene noteikti turpinās piekopt arī Latvijā, būs Pateicības dienas svinēšana, kas ir pirms Ziemassvētkiem, trešajā novembra ceturtdienā. “Tad visa ģimene sapulcējas kopā, ceļ galdā bagātīgu maltīti, kur centrā ir tītara cepetis, dzērveņu mērce, zaļo pupiņu sautējums un pīrāgi amerikāņu gaumē – ābolu pīrāgs, ķiršu, ķirbju pīrāgs,” pastāsta Meijeri.

“Mūsu ģimenē bija sadalīts, kuras svinības kurš rīkos. Onkulim bija uzticēts rīkot Pateicības dienu, mums – Ziemassvētkus, Džastina mammai – Lieldienas. Mēs iepazīstinājām radus Amerikā arī ar latviešu virtuvi, kur cieņā ir pelēkie zirņi, speķa pīrāgi, arī rasols, kotletes, karbonādes un citi ēdieni,” piebilst Džastins.

Iveta Šmugā

Sabiedrības integrācijas fonds

Pielikums “Novadi dzīvo” ir sagatavots ar Sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Mērķprogramma “Atbalsts medijiem sabiedriski nozīmīga satura veidošanai latviešu valodā diasporai, mazākumtautībām un personām ar invaliditāti”, projekts “Latvija – tie esam mēs visi”, nr. 2017.LV/MA/MT/01. Pielikuma redaktors: Ints Grasis t.63422366, ints@kurzemes-vards.lv Par pielikuma “Novadi Dzīvo” saturu atbild SIA “Kurzemes Vārds”.

Projekta partneri: SIA “Jaunais kurzemnieks”, SIA “Cēsu Druva”, SIA “Imanta info”, SIA “Izdevniecība Auseklis”, SIA “Saldus Zeme II”, SIA “Laikraksts Stars”, SIA “Talsu Vēstis”, SIA “Firma Zemgale” un SIA “TV Kurzeme”. Publikācijas sagatavojuši reģionālo izdevniecību žurnālisti un fotogrāfi. Izplatīts kā laikraksta “Auseklis” bezmaksas pielikums. Iespiests SIA “Latgales drukā” tipogrāfijā Rēzeknē, Baznīcas ielā 28. Tirāža – 4260 eksemplāru.